

Hospodářské noviny 12.2.2021

<https://archiv.ihned.cz/c1-66881400-dedictvi-po-zavrazdenych-si-zaslouzi-podporu-zidovske-muzeum-v-praze-v-case-pandemie>

Komentář Leo Pavláta

Dědictví po zavražděných si zaslouží podporu - Židovské muzeum v Praze v čase pandemie

- [Leo Pavlát](#), ředitel Židovského muzea v Praze

11. 2. 2021 00:00 / 6 minut čtení

Od loňského 15. března je Židovské muzeum v Praze (ŽMP) s přestávkami nuceně uzavřeno 151 dní. Poslední tržby ŽMP jsou z loňského prosince – 41 000 korun. O rok dříve ve stejném měsíci to bylo 15 248 000 korun. Návštěvnost muzea loni oproti roku 2019 poklesla o 81,37 procenta, výnosy ze vstupného o 84,09 procenta. Většinu propadu přitom zabránilo, že leden a únor 2019 se ještě příjmově nelišily od předchozích let. ŽMP se tak stalo jednou z mnoha institucí, které u nás v důsledku pandemie koronaviru postihl dramatický propad turistického ruchu.

Neoprávněný žadatel

Vítám, že v programu Antivirus stát částečně kompenzuje platy těch, kdo v důsledku vládních opatření nemohou vykonávat svou práci. Za rok 2020 se pro ŽMP jedná o částku ve výši přibližně tří procent jeho celkových ročních nákladů. Kromě příspěvku ministerstva kultury v rámci programu ke zmírnění provozních ztrát v důsledku pandemie (344 570 Kč v listopadu loňského roku), za nějž jsme ovšem vděční, však žádnou další podporu uvést nemohu. ŽMP nebylo dle daných podmínek oprávněným žadatelem v programech Covid kultura 1 a 2 a nejnověji jím není ani v programu Covid kultura 3. Pro muzeum nepřístupné byly či jsou též programy Covid nájemné (výzva 1, 2 a 3) nebo Covid gastro, přestože tato poslední výzva s muzei výslovně počítá. Zapojení ŽMP pak neumožnil ani "Program udržitelnosti pro muzea zřizovaná nestátními subjekty" ministerstva kultury. Důvod? Je jich hned několik, pokaždé s jiným odkazem: ŽMP je spřízněno se svým pronajímatelem – což

ovšem v jiném dotačním programu nebylo na překážku. Program byl určen jen pro jednorázově zrušené či přesunuté kulturní akce v oblasti performing arts. Jindy je muzeum již předem vyřazeno, přestože jako kulturní instituce vykonává činnost podle zákona o ochraně sbírek muzejní povahy. Činí tak však jako zájmové sdružení právnických osob, což je podle podmínek výzvy nepřipustná právnická osoba. Fakt, že ministerstvo kultury je spolu s Federací židovských obcí v ČR jedním ze dvou zakladatelů tohoto sdružení, na tom nic nemění. Podporu ze státního rozpočtu si přitom ŽMP, které není zřízeno ani státem, ani samosprávnými územními celky, nárokovat nemůže.

Židovské muzeum v Praze je jedinečnou paměťovou institucí

Apriorní vyřazení ŽMP z finančně nejpodstatnějších podpor je nespravedlivé. Platí to tím spíše, že rozsahem a profilací světově ojedinělá sbírka židovského muzea je s celou řadou povinností interních i vůči veřejnosti zapsána v Centrální evidenci sbírek ministerstva kultury, a to včetně 13 předmětů prohlášených za kulturní památku. ŽMP je současně zvláštními zákony zavázáno dovnitř i navenek plnit mnohačetné činnosti v oblasti archivnictví a knihovnictví, každý rok musí ČSÚ (kromě jiného) předložit výkaz o výzkumu a vývoji a o své každoroční činnosti je povinno zvláštním výkazem informovat ministerstvo kultury. Ministerstvem spravedlnosti je pak muzeum pověřeno vykonávat v rámci své specializace znaleckou činnost. Už jen tento výčet ukazuje, že ŽMP není okrajovou kulturní institucí, nemluvě o jeho pěti stálých expozicích, jedné galerii a řadě specializovaných depozitářů se zvláštním provozním a ochranným režimem. ŽMP je současně i respektovaným vědeckým pracovištěm, které odborně spolupracuje s desítkami institucí u nás i v zahraničí a mimo jiné publikace vydává impaktovaný časopis *Judaica Bohemiae*, zařazený v prestižních světových citačních databázích. Vyvíjí široce koncipovanou přednáškovou a kulturní činnost nejen v Praze, ale i ve své brněnské pobočce, je setrvale významným partnerem škol při vzdělávání proti rasismu a xenofobii. Pracovníci ŽMP konečně zastupují Českou republiku i v mezinárodních organizacích a na různých odborných a diskusních fórech. Není pochyb, že ŽMP svým charakterem a rozsahem činnosti představuje jednu z našich nejvýznamnějších paměťových institucí, jedinečnou i ve světovém měřítku. Za běžných podmínek jí ročně projde na 600–700 tisíc návštěvníků, z nemalé části ze zahraničí. Výsledky své činnosti tak ŽMP nesporně přispívá k prestiži České republiky a je namístě i toto připomenout v čase jeho obtíží.

Nerovné podmínky ministerstva průmyslu a obchodu

Vím, o naše bytí se musíme postarat především sami. Činili jsme tak při záplavách v roce 2002, kdy jsme bez jakékoliv vnější podpory napravili nemalé škody. Současná krize však není jednorázová, ale i na ni jsme reagovali odpovědně: hned loni na jaře jsme přepracovali rozpočet, omezili aktivity, provedli organizační změny a snížili počet zaměstnanců. Mzdy všech ostatních citelně meziročně poklesly. I interní úspory však mají svou hranici, pokud ŽMP nemá rezignovat na jedinečný odborný potenciál svých pracovníků, své historické poslání a plnění zákonných povinností. Přeji všem, které pandemie postihla, co největší státní podporu, ale těžko se smířit s její křiklavou nerovností především ze strany ministerstva průmyslu a obchodu. Proč otevřelo své programy Covid nájemné a Covid gastro jen pro ty, kdo mají živnostenské oprávnění podle živnostenského rejstříku? Takto stanovené podmínky cíleně vylučují subjekty, jejichž hlavní činnost není dle zakladatelských dokumentů podnikáním, přestože i na tyto organizace včetně ŽMP dopadají restriktivní vládní nařízení;

musely uzavřít své provozy, a přitom platit nájemné neméně než ti, kdo jsou zaneseni v živnostenském rejstříku. Daně ze živnosti a z hlavní činnosti právnických osob jsou přitom až na drobnosti stejné. ŽMP od svého odstátnění uhradilo na daních téměř 233 milionů korun – a přesto je na rozdíl od živnostenských subjektů vyloučeno z podpor ke zmírnění následků pandemie koronaviru. Za daného stavu ŽMP udržuje svůj omezený provoz a hradí své závazky jen díky dlouhá léta schraňovaným prostředkům na zamýšlený rozvoj. Ten je již v nedohlednu a je jasné že při současném vývoji pandemie nakonec nebude z čeho brát. Má snad ŽMP, založené již roku 1906, dnes s více než stovkou zaměstnanců, skončit v insolventci?

Kritický dopad pro celé židovské společenství

A současná skličující situace židovského muzea má i svůj rub. Za to, že zatím plní své zákonné povinnosti i závazky vůči zaměstnancům, vděčí i velkorysým slevám, které mu poskytuje Židovská obec v Praze na nájemném. Tyto prostředky však pražské židovské komunitě významně chybí při financování Domu sociální péče pro přeživší šoa s jeho 62 klienty, stejně jako při financování jediné poválečné židovské školy u nás. Na její chod přispívá americká Nadace Ronalda S. Laudera, jehož jméno škola nese, ale bez zásadního podílu zřizovatele není provoz zařízení téměř s 390 žáky a studenty představitelný. V důsledku současné situace již také ŽMP nemůže jako v předešlých letech ve spolupráci s Federací židovských obcí dostatečně pečovat o židovské kulturní dědictví v České republice. Hrozivý propad příjmů muzea tak těžce dopadá na celé židovské společenství u nás a vážně ohrožuje jeho budoucnost. Sbírky ŽMP jsou ve své většině tragicky ojedinělé tím, že představují jedinou památku na židovské spoluobčany, kteří zahynuli během druhé světové války. Koncem ledna, při příležitosti památného dne obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti, jsme z úst čelních politických činitelů slyšeli jasná slova o potřebě chránit památku umučených českých a moravských Židů, nutnosti učinit vše pro to, aby na nich spáchaný zločin neupadl v zapomnění. Chci věřit, že Česko nepřipustí, aby se dědictví nevinně zavražděných a jejich odkaz, o něž Židovské muzeum v Praze pečuje, staly položkou minulosti.